

Ustawa o fundacji rodzinnej. Komentarz

Przejdź do produktu na ksiegarnia.beck.pl

Ustawa o fundacji rodzinnej¹

z dnia 26 stycznia 2023 r. (Dz.U. z 2023 r. poz. 326)

(zm.: Dz.U. 2023, poz. 825)

Rozdział 1. Przepisy ogólne

Literatura: *J. Bieniak, M. Bieniak, G. Nita-Jagielski* (red.), Kodeks spółek handlowych. Komentarz, Warszawa 2022, Legalis; *M. Bieniak*, Fundacja rodzinna – organizacja i funkcjonowanie, Pal. 2023, Nr 3; *P. Blajer*, Fundacja rodzinna. Pytania i odpowiedzi, Warszawa 2023; *Z. Jara* (red.), Kodeks spółek handlowych. Komentarz, Warszawa 2022, Legalis; *M. Stanisławska* (red.), Ustawa o usługach płatniczych. Komentarz, Warszawa 2022, Legalis; *M. Załucki* (red.), Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz, Warszawa 2023, Legalis; *M. Zdyb, G. Lubeńczuk, A. Wołoszyn-Cichocka*, Prawo przedsiębiorców. Komentarz, Warszawa 2019, Legalis.

Art. 1. [Zakres przedmiotowy]

Ustawa reguluje organizację i funkcjonowanie fundacji rodzinnej, w tym prawa i obowiązki fundatora i beneficjenta.

Spis treści

	Nb
1. Zakres ustawy	1
2. Istota fundacji rodzinnej	2

¹ Niniejszą ustawą zmienia się ustawy: ustawę z dnia 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny, ustawę z dnia 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego, ustawę z dnia 28.07.1983 r. o podatku od spadków i darowizn, ustawę z dnia 26.07.1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, ustawę z dnia 15.02.1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych, ustawę z dnia 29.08.1997 r. – Ordynacja podatkowa, ustawę z dnia 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, ustawę z dnia 11.04.2003 r. o kształtowaniu ustroju rolnego, ustawę z dnia 28.07.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, ustawę z dnia 13.07.2006 r. o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy oraz ustawę z dnia 1.03.2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu.

1 1. Zakres ustawy. Komentowana ustawa wprowadza do polskiego porządku prawnego nową instytucję jaką jest fundacja rodzinna. Ponadto, reguluje kwestie organizacji i funkcjonowania fundacji rodzinnej, w tym prawa i obowiązki fundatora i beneficjenta, a uzupełniająco wprowadza także zmiany w zakresie prawa do zachowku oraz reguły opodatkowania w związku z ustanowieniem, działalnością i rozwiązaniem fundacji rodzinnej.

Potrzeba wprowadzenia fundacji rodzinnej do polskiego porządku prawnego zgłaszana była już od wielu lat. Środowisko firm rodzinnych wskazywało, że w stanie prawnym obowiązującym przed wejściem w życie FundRodzU nestorzy firm rodzinnych mieli ograniczone możliwości przeprowadzenia zamiany pokoleniowej w swoim biznesie, w szczególności rozwiązania te zapewniały przeprowadzenie sukcesji jedynie w kolejnym pokoleniu oraz nie gwarantowały nestorom oczekiwanego wpływu na dalszą przyszłość majątków rodzinnych.

Wychodząc naprzeciw potrzebom zgłaszanym przez przedsiębiorców rodzinnych, celem ustawodawcy było wprowadzenie kompleksowych przepisów gwarantujących wzmocnienie narzędzi prawnych do przeprowadzenia procesów sukcesyjnych poprzez dodanie do systemu prawa instytucji służącej do gromadzenia rodzinnego majątku, pozwalającego na zatrzymanie kapitału w kraju na wiele pokoleń oraz zwiększenie potencjału krajowych inwestycji. Fundacja rodzinna ma minimalizować ryzyko nieudanej sukcesji i gwarantować kontynuację działalności biznesowej w ramach kolejnych pokoleń rodziny.

2 2. Istota fundacji rodzinnej. Założycielem fundacji rodzinnej jest fundator, który zamiast podzielić majątek rodzinny pośród swoich sukcesorów, nieodpłatnie przekazuje na rzecz utworzonej przez siebie fundacji rodzinnej określone składniki mienia (np. akcje lub udziały w spółkach, inne papiery wartościowe, nieruchomości, gotówkę czy dzieła sztuki). Fundacja rodzinna staje się właścicielem mienia wniesionego przez fundatora, natomiast fundator nie otrzymuje w zamian żadnego ekwiwalentu w postaci praw udziałowych. Fundator uzyskuje natomiast określone uprawnienia do kształtowania zasad funkcjonowania fundacji rodzinnej, w szczególności określenia kręgu beneficjentów (co do zasady, członków rodziny, choć oczywiście niekoniecznie), którym przyznane zostają sprecyzowane prawa do świadczeń oraz mienia fundacji rodzinnej w związku z jej rozwiązaniem.

Celem fundacji rodzinnej jest zatem gromadzenie mienia oraz spełnianie świadczeń na rzecz jej beneficjentów.

Art. 2. [Osobowość prawna]

1. Fundacja rodzinna jest osobą prawną utworzoną w celu gromadzenia mienia, zarządzania nim w interesie beneficjentów oraz spełniania świadczeń na rzecz beneficjentów. Fundator określa w statucie szczególony cel fundacji rodzinnej.

2. Przez świadczenie rozumie się składniki majątkowe, w tym środki pieniężne, rzeczy lub prawa, przeniesione na beneficjenta albo oddane beneficjentowi do korzystania przez fundację rodzinną albo fundację rodzinną w organizacji, zgodnie ze statutem i listą beneficjentów.

3. Fundacja rodzinna w przypadku beneficjenta będącego osobą fizyczną może w szczególności pokrywać koszty jego utrzymania lub kształcenia, a w przypadku beneficjenta będącego organizacją pozarządową, o której mowa w art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. z 2022 r. poz. 1327, 1265 i 1812), prowadzącą działalność pożytku publicznego wspierać działalność pożytku publicznego w rozumieniu art. 3 ust. 1 tej ustawy.

Spis treści

	Nb
1. Cel fundacji rodzinnej	1
2. Beneficjenci	2
3. Świadczenia	3

1. **Cel fundacji rodzinnej.** Komentowany przepis określa ogólny cel fundacji rodzinnej, którym jest gromadzenie mienia, zarządzanie nim w interesie beneficjentów oraz spełnianie świadczeń na rzecz beneficjentów. Tym samym uznać należy, że cel fundacji rodzinnej jest *stricte* majątkowy i polega na kumulowaniu majątku rodzinnego w jednym podmiocie (fundacji rodzinnej) i takim zarządzaniu tym majątkiem, aby możliwe było spełnianie świadczeń na rzecz określonych podmiotów (beneficjentów). Co istotne, majątek wniesiony do fundacji rodzinnej ma być przeznaczony na realizację świadczeń wyłącznie na rzecz podmiotów, które będą uprawnione do ich otrzymywania zgodnie ze statutem fundacji rodzinnej (beneficjentów). Wyklucza to możliwość realizacji przez fundację rodzinną świadczeń na rzecz podmiotów spoza kręgu beneficjentów, np. w ramach pomocy doraźnej czy charytatywnej (tak *P. Blajer*, Fundacja rodzinna, s. 28).

Jednocześnie z komentowanego przepisu wynika wymóg określenia przez fundatora w statucie szczegółowych celów fundacji rodzinnej. Założeniem ustawodawcy wskazanym w uzasadnieniu do FundRodzU jest pozostawienie fundatorowi dużej elastyczności w określeniu szczegółowych celów fundacji rodzinnej, dlatego przepisy FundRodzU nie wprowadzają żadnych dodatkowych ograniczeń ani wytycznych w zakresie tego, jakie mogą być szczegółowe cele fundacji rodzinnej. Przyjąć należy zatem, że cele te powinny się mieścić w ogólnym celu fundacji rodzinnej wskazanym w ust. 1 komentowanego przepisu oraz być prawnie dopuszczalne.

Wybór szczegółowych celów fundacji rodzinnej zależy zatem od fundatora i od roli, jaką pełnić ma fundacja rodzinna w zarządzaniu majątkiem rodzinnym, tytułem przykładu wskazać można w szczególności:

- 1) długoterminowe – funkcjonujące przez pokolenia – utrzymanie majątku rodzinnego w fundacji rodzinnej;
- 2) efektywne zarządzanie mieniem fundacji rodzinnej, w tym poprzez prowadzenie działalności gospodarczej w granicach określonych w art. 5 FundRodzU;
- 3) zapewnienie beneficjentom środków bieżącego utrzymania;
- 4) realizacja potrzeb mieszkaniowych beneficjentów;
- 5) pokrywanie kosztów kształcenia beneficjentów;
- 6) pokrywanie kosztów leczenia beneficjentów;
- 7) wspieranie beneficjentów w podejmowaniu aktywności inwestycyjnej;
- 8) wspieranie określonych celów społecznych lub gospodarczo użytecznych;
- 9) prowadzenie działalności gospodarczej w celu zapewnienia realizacji pozostałych celów fundacji rodzinnej.

Zaznaczyć należy, aby fundacja rodzinna mogła realizować określony cel (np. wspierać beneficjentów w podejmowaniu aktywności inwestycyjnej czy pokrywać koszty ich leczenia), powinno to wynikać ze statutu.

Statut fundacji rodzinnej może szczegółowo regulować sposób realizacji przez fundację rodzinną poszczególnych celów, w szczególności określać maksymalną część majątku fundacji, która może być przeznaczona na realizację danego celu wskazanego w statucie.

Szczegółowe cele fundacji rodzinnej determinują rolę, jaką fundacja rodzinna pełnić będzie w ramach kolejnych pokoleń rodziny.

Wątpliwości budzi możliwość zmiany po śmierci fundatora szczegółowych celów fundacji rodzinnej poprzez zmianę statutu. Można się zastanawiać, czy poprzez posłużenie się zwrotem „fundator określa w statucie” ustawodawca

nie chciał nadać temu elementowi statutu fundacji wyjątkowego charakteru, którego ustalenie należy do wyłącznej kompetencji fundatora i jako takie nie podlega zmianom po jego śmierci. Z drugiej jednak strony, z innych przepisów FundRodzU nie wynika, aby przepisy statutu określające jej szczegółowy cel podlegały jakimkolwiek ograniczeniom w zakresie możliwości ich późniejszej zmiany, a w odniesieniu do samego statutu art. 26 ust. 1 FundRodzU posługuje się podobnym zwrotem „fundator określa”. Z uwagi na powyższe oraz w związku z długookresowym działaniem fundacji rodzinnej, które wraz z upływem czasu oraz zmianą okoliczności faktycznych uzasadniać może potrzebę aktualizacji szczegółowego celu fundacji rodzinnej, uznać należy, że szczegółowy cel fundacji rodzinnej może ulegać późniejszym zmianom na równi z innymi postanowieniami statutu. Oczywiście fundator może wyłączyć w statucie fundacji rodzinnej możliwość zmiany szczegółowych celów fundacji rodzinnej po śmierci fundatora lub ograniczyć możliwość ich zmiany, np. poprzez wprowadzenie kworum lub wymogu uzyskania określonej większości.

2. **Beneficjenci.** Komentowany przepis w sposób pośredni reguluje, kto 2 może być beneficjentem fundacji rodzinnej. Artykuł 2 ust. 3 FundRodzU wyróżnia bowiem dwie grupy beneficjentów fundacji rodzinnej:

- 1) osoby fizyczne oraz
- 2) organizacje pozarządowe, o których mowa w art. 3 ust. 2 PożPubWolontU, prowadzące działalność pożytku publicznego w rozumieniu art. 3 ust. 1 tej ustawy.

Podział ten odpowiada treści art. 30 FundRodzU, który wprost wskazuje, kto może być beneficjentem fundacji rodzinnej. Szerzej na ten temat zob. uwagi do art. 30 FundRodzU.

3. **Świadczenia.** Komentowany przepis zawiera otwarty katalog świadczeń, 3 które spełniać może fundacja rodzinna na rzecz swoich beneficjentów. Zgodnie z art. 2 ust. 2 FundRodzU przez świadczenie rozumie się składniki majątkowe. W dalszej części komentowany przepis określa otwarty katalog składników majątkowych, które stanowić mogą świadczenie, wskazując, że są to w szczególności:

- 1) środki pieniężne;
- 2) rzeczy lub
- 3) prawa.

Istotne jest, że przepisy FundRodzU zakładają, że spełnianie świadczeń na rzecz beneficjentów polegać może nie tylko na przeniesieniu określonego składnika majątkowego na własność beneficjenta (np. poprzez przekazanie

określonej kwoty pieniężnej lub rzeczy), ale także na oddaniu składników majątkowych beneficjentowi do korzystania (np. udostępnianiu nieruchomości w celu realizacji potrzeb mieszkaniowych beneficjenta czy udostępnianiu beneficjentowi praw autorskich do korzystania z utworu).

Artykuł 2 ust. 3 FundRodzU precyzuje, że świadczenia realizowane na rzecz beneficjenta będącego osobą fizyczną służyć mogą w szczególności pokrywaniu kosztów jego utrzymania lub kształcenia, a w przypadku beneficjenta będącego organizacją pozarządową wspierać mogą działalność pożytku publicznego w rozumieniu art. 3 ust. 1 PożPubWolontU.

Podkreślić przy tym należy, że to od woli fundatora wyrażonej w statucie zależy rodzaj i wysokość świadczeń przysługujących danemu beneficjentowi.

Art. 3. [Nazwa fundacji]

1. Nazwa fundacji rodzinnej może być obrana dowolnie i zawiera dodatkowe oznaczenie „Fundacja Rodzinna”.

2. Dla dodatkowego oznaczenia, o którym mowa w ust. 1, jest dopuszczalne używanie w obrocie skrótu „F.R.”.

3. Dodatkowego oznaczenia w nazwie „Fundacja Rodzinna” oraz skrótu „F.R.” może używać tylko fundacja rodzinna.

Spis treści

	Nb
1. Nazwa	1
2. Korpus (rdzeń)	2
3. Oznaczenie dodatkowe	3
4. Wyłączność nazwy	4

- 1. Nazwa.** Komentowany przepis reguluje budowę nazwy fundacji rodzinnej, na którą składa się korpus (rdzeń) oraz dodatkowe oznaczenie.
- 2. Korpus (rdzeń).** Korpus (rdzeń) nazwy może być obrany dowolnie, przepisy FundRodzU nie zawierają w tym zakresie żadnych wymogów ani ograniczeń, w szczególności nie ma wymogu, aby fundacja rodzinna zawierała w swojej nazwie nazwisko fundatora. Kształtowanie przez fundatora nazwy fundacji rodzinnej podlega jednak ograniczeniom wynikającym z obowiązujących przepisów prawa, dlatego nazwa fundacji rodzinnej nie może w szczególności zawierać słów zastrzeżonych dla innych podmiotów, np. „bank”. Korpus nazwy fundacji rodzinnej może być wyrażony zarówno w języku polskim, jak i w języku obcym.

3. **Oznaczenie dodatkowe.** Nazwa fundacji rodzinnej musi zawierać 3 oznaczenie dodatkowe „Fundacja Rodzinna”. Oba elementy oznaczenia dodatkowego, tj. zarówno „Fundacja”, jak i „Rodzinna”, muszą być zapisane wielkimi literami oraz wystąpić obok siebie w kolejności wskazanej w art. 3 ust. 1 FundRodzU. Za niedopuszczalne uznać należy odmienianie słów składających się na oznaczenie dodatkowe oraz stosowanie ich wariacji, np. „Fundacja Rodziny” czy „Fundacja Prywatna”.

Dopuszczalne jest używanie w obrocie skrótu „F.R.” pisanego wielkimi literami.

Warto podkreślić, że oznaczeniem „Fundacja Rodzinna” oraz skrótem „F.R.” mogą posługiwać się wyłącznie podmioty będące fundacjami rodzinnymi w rozumieniu przepisów FundRodzU. Na gruncie przepisów przejściowych do FundRodzU nałożony został obowiązek zmiany nazwy przez wszystkie podmioty niebędące fundacją rodzinną w rozumieniu przepisów FundRodzU, a posługujące się w swojej nazwie sformułowaniem „Fundacja Rodzinna”.

4. **Wyłączność nazwy.** Z przepisów FundRodzU nie wynika bezwzględny 4 zakaz nadawania fundacji rodzinnej nazwy identycznej do nazwy zarejestrowanej już fundacji, tak jak ma to miejsce np. w przypadku stowarzyszeń (art. 10 ust. 1 pkt 1 PrStow). Uznać jednak należy, że fundator fundacji rodzinnej powinien unikać nadawania jej nazwy zbieżnej z nazwą innej fundacji rodzinnej mającej siedzibę w tym samym mieście czy powszechnie znanej.

Fundacja rodzinna może prowadzić działalność gospodarczą w zakresie wskazanym w FundRodzU (zob. uwagi do art. 5), co spowoduje uzyskanie przez nią statusu przedsiębiorcy w rozumieniu przepisów KC, a nazwa fundacji rodzinnej będzie stanowić jednocześnie jej firmę. W takich przypadkach do fundacji rodzinnych zastosowanie znajdzie zasada wyłączności firmy sformułowana w art. 43³ KC nakazująca, aby firma przedsiębiorcy odróżniała się dostatecznie od firm innych przedsiębiorców działających na tym samym rynku.

Art. 4. [Rejestr fundacji rodzinnych]

1. Fundacja rodzinna nabywa osobowość prawną z chwilą wpisu do rejestru fundacji rodzinnych.

2. Rejestr fundacji rodzinnych prowadzi Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim, zwany dalej „sądem rejestrowym”.

3. W postępowaniu przed sądem rejestrowym stosuje się przepisy ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2021 r. poz. 1805, z późn. zm.) o postępowaniu nieprocesowym, chyba że ustawa stanowi inaczej.

Spis treści

	Nb
1. Wpis do rejestru	1
2. Rejestr fundacji rodzinnych	2
3. Obowiązek wpisu do Centralnego Rejestru Beneficjentów Rze- czywistych	3
4. Stosowanie przepisów o postępowaniu nieprocesowym	4

1 1. Wpis do rejestru. Fundacja rodzinna podlega obowiązkowemu wpisowi do rejestru fundacji rodzinnych i nabywa osobowość prawną z chwilą wpisu do tego rejestru. Tym samym, wpis do rejestru fundacji rodzinnych ma charakter obligatoryjny i konstytutywny. Nie oznacza to jednak, że w okresie pomiędzy ustanowieniem fundacji rodzinnej a jej wpisem do rejestru fundacji rodzinnych nie będzie ona mogła działać w obrocie prawnym, bowiem zgodnie z art. 23 ust. 1 FundRodzU, z chwilą sporządzenia aktu założycielskiego albo ogłoszenia testamentu powstaje fundacja rodzinna w organizacji (zob. uwagi do art. 23).

2 2. Rejestr fundacji rodzinnych. Przepisy FundRodzU tworzą zupełnie nowy rejestr fundacji rodzinnych, niezależny od funkcjonującego już Krajowego Rejestru Sądowego. Fundacje rodzinne, w przeciwieństwie do „zwykłych” fundacji charytatywnych, stowarzyszeń czy spółek, nie podlegają wpisowi do Krajowego Rejestru Sądowego, ale do specjalnie utworzonego w tym celu rejestru fundacji rodzinnych prowadzonego przez Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim.

Należy się zastanowić, jaki jest cel tworzenia zupełnie nowego rejestru jakim jest rejestr fundacji rodzinnych, podczas gdy w polskim porządku prawnym od lat funkcjonuje Krajowy Rejestr Sądowy, w którym wpisywane są nie tylko spółki handlowe, lecz także fundacje czy stowarzyszenia. Sposób działania, tryb składania wniosków czy niuanse związane z funkcjonowaniem Krajowego Rejestru Sądowego są już dobrze znane polskim przedsiębiorcom, a to w większości oni decydować się będą na tworzenie fundacji rodzinnych. Ponadto, jak twierdzi sam ustawodawca rejestr fundacji rodzinnych, co do zasady, wzorowany jest właśnie na Krajowym Rejestrze Sądowym (uzasadnienie do projektu ustawy o fundacji rodzinnej, druk sejmowy Nr 2798,

s. 46). Dlaczego więc nie zdecydowano, że fundacje rodzinne wpisywane są do Krajowego Rejestru Sądowego? Wydaje się, że przemówiły za tym względy czysto praktyczno-techniczne polegające na tym, że przystosowanie Krajowego Rejestru Sądowego do utworzenia dodatkowego rejestru fundacji rodzinnych byłoby zbyt problematyczne i czasochłonne, co z pewnością wpłynęłoby na datę wejścia FundRodzU w życie.

3. Obowiązek wpisu do Centralnego Rejestru Beneficjentów Rzeczywistych. FundRodzU wprowadziła także zmiany do TerroryzmU nakładając tym samym na fundację rodzinną obowiązek ujawnienia beneficjenta rzeczywistego.

Fundacja rodzinna utworzona na podstawie przepisów FundRodzU mieści się w definicji „trustu” (art. 2 ust. 2 pkt 24 TerroryzmU), natomiast beneficjentem rzeczywistym w przypadku fundacji rodzinnej jest:

- 1) fundator;
- 2) członek zarządu;
- 3) członek rady nadzorczej;
- 4) beneficjent lub – w przypadku gdy osoby fizyczne czerpiące korzyści z danego trustu nie zostały jeszcze określone – grupa osób, w których interesie powstał lub działa trust;
- 5) inna osoba sprawująca kontrolę nad fundacją rodzinną;
- 6) inna osoba fizyczna o uprawnieniach lub obowiązkach równoważnych do określonych w pkt 1–5 (art. 2 ust. 2 pkt 1 lit. b TerroryzmU).

W praktyce zatem lista osób, które będą podlegały ujawnieniu w Centralnym Rejestrze Beneficjentów Rzeczywistych jako beneficjenci rzeczywisci fundacji rodzinnej może być bardzo długa, co może rodzić określone problemy techniczne. Kolejnym, dużo istotniejszym, problemem może być jednak brak poufności danych beneficjentów.

Przyjęcie, że fundacja rodzinna mieści się w definicji „trustu”, a nie stanowi odrębnej grupy podmiotów wpisywanych do Centralnego Rejestru Beneficjentów Rzeczywistych niesie za sobą dwie implikacje. Po pierwsze, obowiązek zgłoszenia do Centralnego Rejestru Beneficjentów Rzeczywistych powstaje w terminie 14 dni od dnia utworzenia fundacji rodzinnej (czyli złożenia oświadczenia o ustanowieniu fundacji rodzinnej, ewentualnie ogłoszenia testamentu, w którym ustanowiona została fundacja rodzinna). Tym samym w przeciwieństwie do pozostałych osób prawnych, fundacja rodzinna musi zostać zgłoszona do Centralnego Rejestru Beneficjentów Rzeczywistych jeszcze przed zarejestrowaniem.

Po drugie natomiast, obowiązek ujawnienia danych w Centralnym Rejestrze Beneficjentów Rzeczywistych ciąży na fundacji rodzinnej w przypadku, w którym członek jej zarządu (powiernik w rozumieniu przepisów Terroryzmu) lub osoba zajmująca stanowiska równoważne będzie miała miejsce zamieszkania na terytorium Polski lub fundacja rodzinna będzie nawiązywała stosunki gospodarcze lub nabywała nieruchomości na terytorium Polski (art. 58 pkt 6 Terroryzmu). W praktyce oznacza to oczywiście objęcie obowiązkiem ujawnienia danych w Centralnym Rejestrze Beneficjentów Rzeczywistych niemal wszystkich fundacji rodzinnych utworzonych na podstawie przepisów FundRodzU, należy jednak mieć na uwadze opisane wyżej wyłączenie. Jednak nie wydaje się to logicznie spójne.

- 4 4. **Stosowanie przepisów o postępowaniu nieprocesowym.** W postępowaniu przed sądem rejestrowym stosuje się przepisy KPC o postępowaniu nieprocesowym, chyba że ustawa stanowi inaczej.

Dr *Michał Bieniak* zwraca uwagę na pewien brak precyzji, zawarty w odwołaniu do przepisów o postępowaniu nieprocesowym wskazując, że wątpliwości może budzić, czy do postępowania przed sądem rejestrowym znajdują zastosowanie wyłącznie przepisy ogólne o postępowaniu nieprocesowym (art. 506–525 KPC), czy również przepisy o postępowaniu rejestrowym (art. 694¹–694⁸ KPC). W jego ocenie należy opowiedzieć się za tym drugim, z uwagi na podobieństwo obu postępowań oraz z uwagi na brzmienie art. 694¹ § 2 KPC. Postępowanie to ma bowiem charakter postępowania rejestrowego, rozumianego jako postępowanie w przedmiocie wpisu (zmiany wpisu) toczącego się przed sądem powszechnym. Jednocześnie brak jest przepisów szczególnych, które wyłączałyby zastosowanie przepisów o postępowaniu rejestrowym. Podkreśla on przy tym, że zastosowanie przepisów o postępowaniu rejestrowym jest zastosowaniem odpowiednim, co oznacza, że każdorazowo należy rozważyć, czy dany przepis o postępowaniu rejestrowym znajdzie zastosowanie wprost, z uwzględnieniem modyfikacji, lub nie znajdzie zastosowania (tak *M. Bieniak*, Fundacja rodzinna, s. 50–51).

Art. 5. [Działalność gospodarcza, ograniczenia]

1. Fundacja rodzinna może wykonywać działalność gospodarczą w rozumieniu art. 3 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz.U. z 2023 r. poz. 221) tylko w zakresie:

- 1) zbywania mienia, o ile mienie to nie zostało nabyte wyłącznie w celu dalszego zbycia;

- 2) najmu, dzierżawy lub udostępniania mienia do korzystania na innej podstawie;
- 3) przystępowania do spółek handlowych, funduszy inwestycyjnych, spółdzielni oraz podmiotów o podobnym charakterze, mających swoją siedzibę w kraju albo za granicą, a także uczestnictwa w tych spółkach, funduszach, spółdzielniach oraz podmiotach;
- 4) nabywania i zbywania papierów wartościowych, instrumentów pochodnych i praw o podobnym charakterze;
- 5) udzielania pożyczek:
  - a) spółkom kapitałowym, w których fundacja rodzinna posiada udziały albo akcje,
  - b) spółkom osobowym, w których fundacja rodzinna uczestniczy jako wspólnik,
  - c) beneficjentom;
- 6) obrotu zagranicznymi środkami płatniczymi należącymi do fundacji rodzinnej w celu dokonywania płatności związanych z działalnością fundacji rodzinnej;
- 7) produkcji przetworzonych w sposób inny niż przemysłowy produktów roślinnych i zwierzęcych, z wyjątkiem przetworzonych produktów roślinnych i zwierzęcych uzyskanych w ramach prowadzonych działów specjalnych produkcji rolnej oraz produktów opodatkowanych podatkiem akcyzowym, o ile ilość produktów roślinnych lub zwierzęcych pochodzących z własnej uprawy, hodowli lub chowu, użytych do produkcji danego produktu stanowi co najmniej 50% tego produktu;
- 8) gospodarki leśnej.

2. Działalność, o której mowa w ust. 1 pkt 7 i 8, fundacja rodzinna może wykonywać wyłącznie w związku z prowadzonym gospodarstwem rolnym.

3. Przepis ust. 1 pkt 1 nie dotyczy praw wynikających z przystąpienia do podmiotów, o których mowa w ust. 1 pkt 3, i uczestnictwa w tych podmiotach oraz składników mienia, o których mowa w ust. 1 pkt 4.

Spis treści

	Nb
1. Zasada ogólna – zakaz prowadzenia działalności gospodarczej . .	1
2. Pojęcie działalności gospodarczej	2
3. Zbywanie mienia	3

4. Najem, dzierżawa lub udostępnianie do korzystania	4
5. Przystępowanie do innych podmiotów	5
6. Nabywanie i zbywanie papierów wartościowych, instrumentów pochodnych i praw o podobnym charakterze	6
7. Udzielanie pożyczek	7
8. Obrót zagranicznymi środkami płatniczymi	8
9. Produkcja rolna i gospodarka leśna	9
10. Prowadzenie przedsiębiorstwa	10
11. Skutki naruszenia zakazu prowadzenia działalności gospodarczej	11
12. Statut	12

1 1. Zasada ogólna – zakaz prowadzenia działalności gospodarczej.

Z komentowanego przepisu wynika ogólna zasada zakazu prowadzenia działalności gospodarczej przez fundację rodzinną. Fundacja rodzinna może bowiem prowadzić działalność gospodarczą, w rozumieniu art. 3 PrPrzed, jedynie w przypadkach ściśle wskazanych w art. 5 FundRodzU, do których należą:

- 1) zbywanie mienia, o ile mienie to nie zostało nabyte wyłącznie w celu dalszego zbycia;
- 2) najem, dzierżawa lub udostępnianie mienia do korzystania na innej podstawie;
- 3) przystępowanie do spółek handlowych, funduszy inwestycyjnych, spółdzielni oraz podmiotów o podobnym charakterze, mających swoją siedzibę w kraju albo za granicą, a także uczestnictwa w tych spółkach, funduszach, spółdzielniach oraz podmiotach;
- 4) nabywanie i zbywanie papierów wartościowych, instrumentów pochodnych i praw o podobnym charakterze;
- 5) udzielanie pożyczek:
  - a) spółkom kapitałowym, w których fundacja rodzinna posiada udziały albo akcje,
  - b) spółkom osobowym, w których fundacja rodzinna uczestniczy jako wspólnik,
  - c) beneficjentom;
- 6) obrót zagranicznymi środkami płatniczymi należącymi do fundacji rodzinnej w celu dokonywania płatności związanych z działalnością fundacji rodzinnej;
- 7) produkcja przetworzonych w sposób inny niż przemysłowy produktów roślinnych i zwierzęcych, z wyjątkiem przetworzonych produktów roślinnych i zwierzęcych uzyskanych w ramach prowadzonych działań

specjalnych produkcji rolnej oraz produktów opodatkowanych podatkiem akcyzowym, o ile ilość produktów roślinnych lub zwierzęcych pochodzących z własnej uprawy, hodowli lub chowu, użytych do produkcji danego produktu, stanowi co najmniej 50% tego produktu;

8) gospodarka leśna.

Możliwość prowadzenia przez fundację rodzinną działalności gospodarczej od początku prac nad projektem ustawy o fundacji rodzinnej budziła wiele kontrowersji i była przedmiotem szerokich dyskusji. Ostatecznie ustawodawca zdecydował się na wybór tzw. modelu pośredniego, w którym fundacja, co do zasady, nie może prowadzić działalności gospodarczej, chyba że działalność ta mieści się w katalogu wskazanym w komentowanym przepisie. Celem ustawodawcy było, aby dopuszczalny zakres podejmowania działalności gospodarczej przez fundację rodzinną został zakreślony w ten sposób, aby, z jednej strony, zapewniać bezpieczeństwo i integralność wniesionego do niej majątku, z drugiej natomiast, umożliwiać efektywne zarządzanie tym majątkiem i budowanie jego wartości. Specyfika fundacji rodzinnej i cele, które ma ona realizować nakazują bowiem separować majątek rodzinny zgromadzony w fundacji od ryzyk jakie bez wątpienia niesie za sobą prowadzenie działalności gospodarczej. Jednocześnie, z uwagi na rodzaj majątku jaki jest wnoszony do fundacji rodzinnej, np. nieruchomości o potencjale komercyjnym, prowadzenie przez fundację rodzinną działalności zarobkowej może być niezbędne do zachowania jego wartości.

Komentowany przepis definiuje katalog aktywności, które mogą być podejmowane przez fundację rodzinną w celach zarobkowych. Katalog ten jest katalogiem zamkniętym.

2. Pojęcie działalności gospodarczej. Komentowany przepis odwołuje się do pojęcia działalności gospodarczej znajdującego się w art. 3 PrPrzed. Zgodnie z tym przepisem, działalnością gospodarczą jest zorganizowana działalność zarobkowa, wykonywana we własnym imieniu i w sposób ciągły. Oznacza to, że aby aktywność danego podmiotu została zakwalifikowana jako działalność gospodarcza powinna spełniać łącznie cztery warunki (cechy):

- 1) mieć **charakter zarobkowy**, tj. być prowadzona w celu osiągnięcia dochodu (zarobku);
- 2) być **zorganizowana**, tj. być prowadzona przez podmiot, który dysponuje środkami pozwalającymi na faktyczne podejmowanie działań służących realizacji założonego przez ten podmiot celu zarobkowego;
- 3) być wykonywana **we własnym imieniu**, tj. wywołuje skutki prawne dla podmiotu, który ją prowadzi oraz

- 4) być wykonywana **w sposób ciągły**, tj. stały, powtarzalny i regularny, przy czym, aby mówić o działalności prowadzonej w sposób ciągły nie musi być ona prowadzona w sposób nieprzerwany czy przez określony czas, wystarczy zamiar wykonywania jej w taki sposób, tym samym nie jest działalnością wykonywaną w sposób ciągły działalność jednorazowa czy okazjonalna.

Brak spełnienia któregokolwiek z warunków wskazanych w art. 3 PrPrzed powoduje, że dana działalność nie stanowi działalności gospodarczej w rozumieniu tego przepisu (zob. *M. Zdyb, G. Lubeńczuk, A. Wołoszyn-Cichocka*, Prawo przedsiębiorców, art. 3, Nb 2, 4, 5).

- 3 **3. Zbywanie mienia.** Pierwszym przypadkiem, w którym dopuszcza się prowadzenie przez fundację rodzinną działalności gospodarczej jest zbywanie mienia, pod warunkiem, że mienie to nie zostało nabyte wyłącznie w celu jego dalszego zbycia (art. 5 ust. 1 pkt 1 FundRodzU).

FundRodzU nie zawiera legalnej definicji pojęcia „mienie”, dlatego należy w tym zakresie sięgnąć do przepisów KC. Zgodnie z art. 44 KC, przez mienie rozumieć należy własność i inne prawa majątkowe.

Działalność gospodarcza w zakresie zbywania mienia może być podejmowana, pod warunkiem że składnik mienia podlegający zbyciu nie został nabyty wyłącznie w celu jego dalszego zbycia. Kluczowe dla ustalenia czy mienie nie zostało nabyte wyłącznie w celu jego dalszego zbycia będzie w szczególności gospodarcze uzasadnienie tego nabycia, sposób korzystania z mienia w okresie pomiędzy jego nabyciem a zbyciem oraz horyzont czasowy pomiędzy nabyciem a zbyciem. Tym samym, decydujące każdorazowo będą indywidualne ustalenia faktyczne. Co istotne, ustawodawca posługuje się terminem „wyłącznie”, co oznacza, że chęć dalszego zbycia danego składnika mienia musi być jedynym celem fundacji rodzinnej w momencie jego nabywania. Jeżeli zatem fundacja rodzinna bierze pod uwagę możliwość zbycia nabywanego składnika mienia, ale identyfikuje przy tym inny cel jego nabycia, np. chęć jego odpłatnego wynajmu na rzecz osoby trzeciej, nie ziszcza się przesłanka wskazana w drugiej części komentowanego przepisu.

- 4 **4. Najem, dzierżawa lub udostępnianie do korzystania.** Fundacja rodzinna może ponadto prowadzić działalność gospodarczą w zakresie najmu, dzierżawy lub udostępniania mienia do korzystania na innej podstawie. Może ona zatem w szczególności wynajmować nieruchomości lub środki trwałe, których jest właścicielem, udzielać licencji na korzystanie z praw własności intelektualnej czy wydzierżawiać posiadane przedsiębiorstwo lub jego zorganizowaną część.

5. Przystępowanie do innych podmiotów. FundRodzU zezwala, aby fundacja rodzinna prowadziła działalność gospodarczą w zakresie przystępowania do spółek handlowych, funduszy inwestycyjnych, spółdzielni oraz podmiotów o podobnym charakterze, mających swoją siedzibę w kraju albo za granicą, a także uczestnictwa w tych spółkach, funduszach, spółdzielniach oraz podmiotach o podobnym charakterze (art. 5 ust. 1 pkt 3 FundRodzU).

Przepisy FundRodzU nie precyzują na czym ma polegać „przystępowanie” do podmiotów wskazanych w pkt 3 komentowanego przepisu. Uznać zatem należy, że może być to każda czynność, której skutkiem jest przystąpienie fundacji rodzinnej do spółki, funduszu inwestycyjnego, spółdzielni lub podmiotu o podobnym charakterze, w szczególności tworzenie tych podmiotów oraz przystępowanie do podmiotów już istniejących w zamian za wkłady pieniężne lub niepieniężne (aporty). Wątpliwości może budzić czy w dyspozycji art. 5 ust. 1 pkt 3 FundRodzU mieści się nabywanie udziałów/akcji, certyfikatów inwestycyjnych itd. od osób trzecich, tj. w ramach obrotu wtórnego. Ustawodawca posługuje się bowiem pojęciem „przystępowanie”, które kojarzy się z tworzeniem podmiotów oraz obejmowaniem po raz pierwszy nowych jednostek własnościowych w podmiotach już istniejących (obróć pierwotny). Z drugiej jednak strony w razie nabycia udziałów/akcji, certyfikatów inwestycyjnych itd. od osoby trzeciej nabywca w praktyce także przystępuje do podmiotu, którego prawa te dotyczą, jako jego wspólnik czy uczestnik. Nieuzasadnione wydaje się zatem wyłączenie z dyspozycji komentowanego przepisu nabywania w ramach obrotu wtórnego.

Katalog podmiotów, do których przystępować mogą fundacje rodzinne jest otwarty. Pierwszą grupą podmiotów, do których mogą przystępować fundacje rodzinne stanowią spółki handlowe, tj. spółka jawna, spółka partnerska, spółka komandytowa, spółka komandytowo-akcyjna, spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, prosta spółka akcyjna i spółka akcyjna (art. 1 § 2 KSH). Fundacje rodzinne mogą także przystępować do funduszy inwestycyjnych, tj. zarówno funduszy inwestycyjnych zamkniętych, funduszy inwestycyjnych otwartych, jak i specjalistycznych funduszy inwestycyjnych otwartych (z ograniczeniami związanymi z obrotem jednostkami uczestnictwa). Ponadto, możliwe jest przystępowanie fundacji rodzinnych do spółdzielni. Jednocześnie, poza wyraźnym wskazaniem: spółek handlowych, funduszy inwestycyjnych oraz spółdzielni, FundRodzU posługuje się pojęciem „podmiotów o podobnym charakterze”, przez co rozumieć należy wszelkiego typu podmioty, w których uczestnik w zamian za określony wkład otrzymuje odpowiedni ekwiwalent własnościowy w postaci udziałów, akcji, innego typu praw

Przejdź do księgarni →